

Finansuroen og Norge – hva kan vi lære?

Sentralbanksjef Øystein Olsen

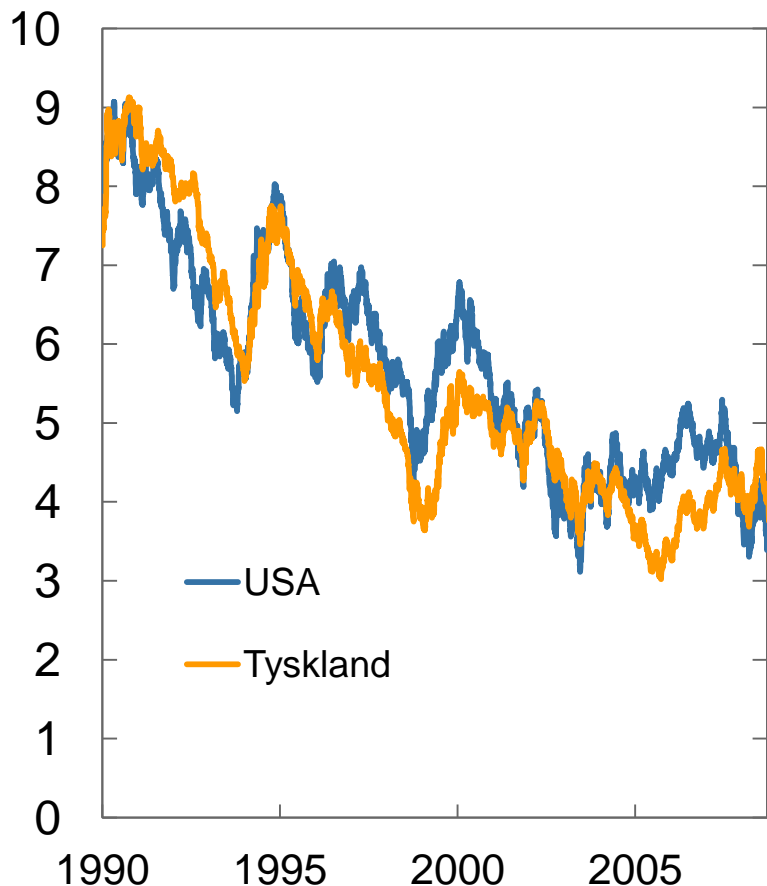
Eiendomsdagene

Norefjell 19. januar 2012

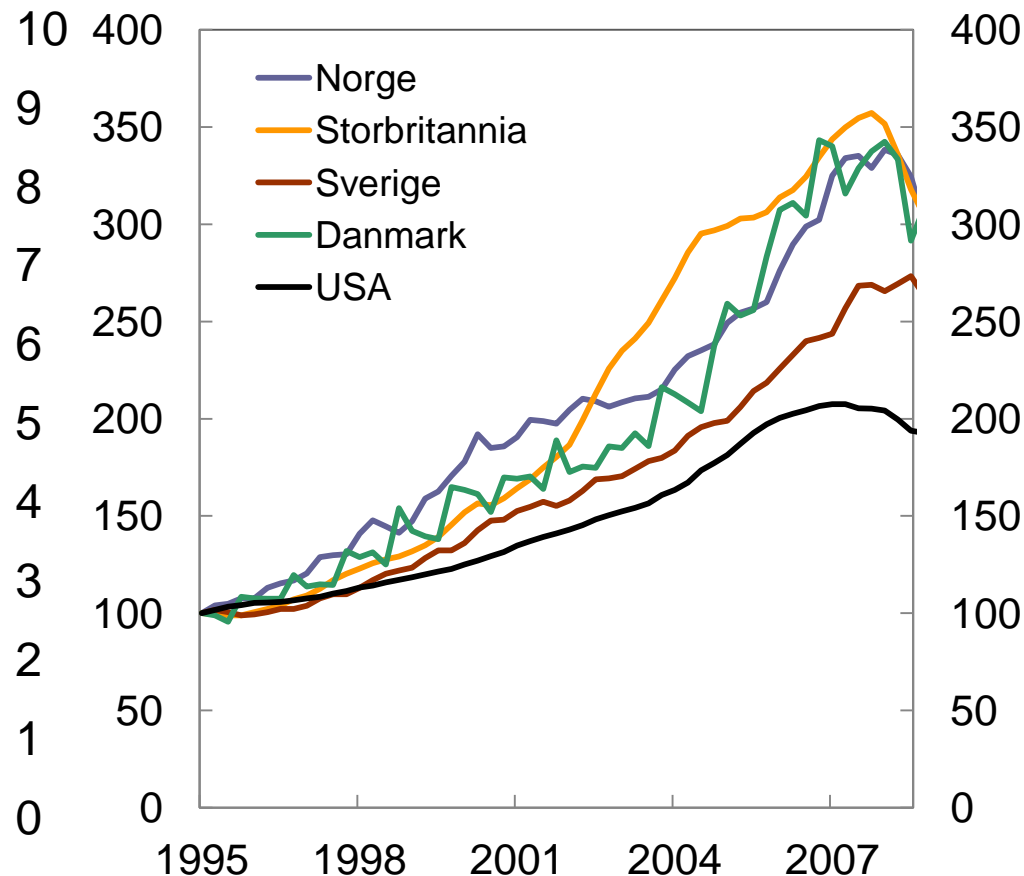
Hvordan oppstod finanskrisen?

1. Kraftig vekst i gjeld og formuespriser – lave lange renter

Renteutvikling, 10 års statsobligasjoner.
Prosent. 1. jan. 1990 – 15. sep. 2008

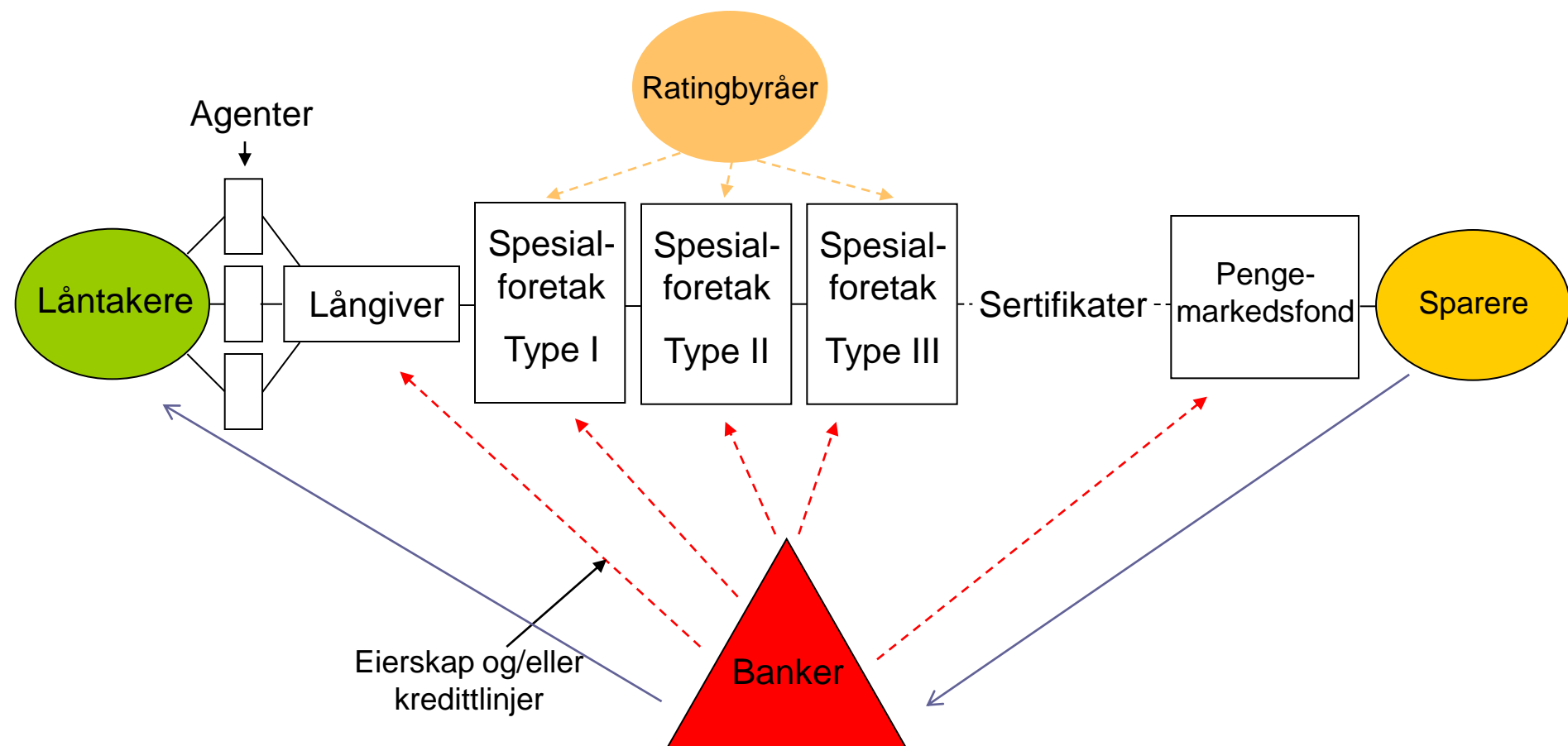
Boligpriser i utvalgte land. Indeksert.
1.kv.1995 = 100. 1. kv. 1995 - 3. kv. 2008

Kilde: Thomson Reuters

Hvordan oppstod finanskrisen?

2. Verdipapirisering med komplekse og sårbare strukturer

Hvordan oppstod finanskrisen?

3. Svakheter i reguleringen av finansmarkedene

Erfaringene fra finanskrisen:

- Kapital- og likviditetskravene var for svake
- For lite oppmerksomhet om risikoen i systemet som helhet
- Kriseløsningsregimene var mangelfulle

"If you don't believe in banks, they die"

Basel III – nye reguleringer er på vei

Bankenes eiendeler og finansiering

Utlån - Boliglån - Næringslån	Egenkapital Innskudd
Verdipapirer - Likvide - Mindre likvide	Markedsfinansiering - Kortsiktig - Langsiktig

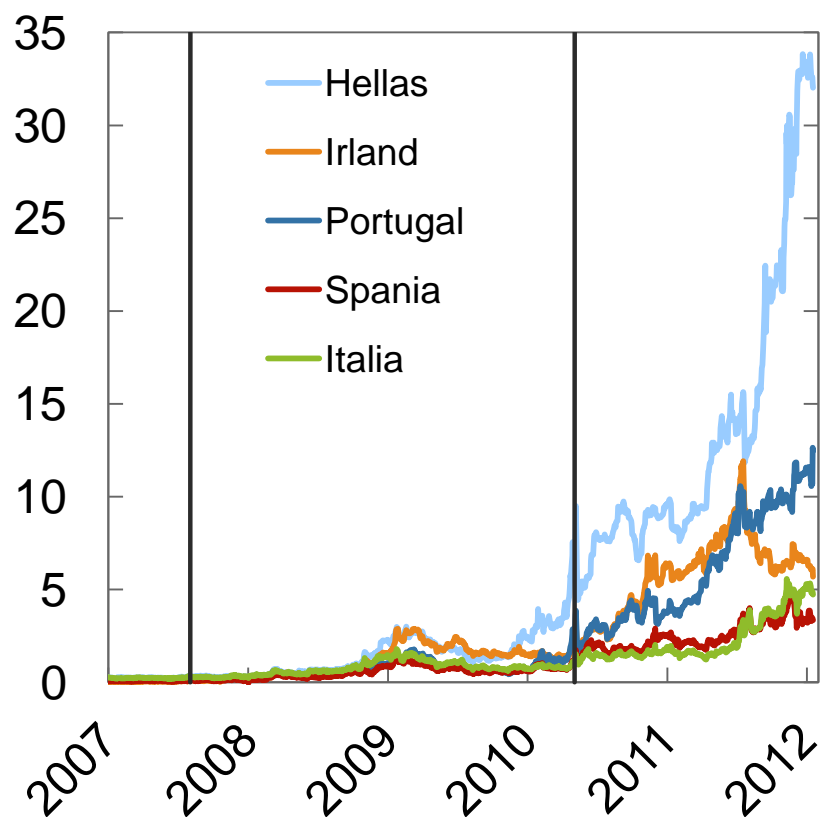
- Større vekt på systemet som helhet
- Kapital
 - Krav om mer kapital av bedre kvalitet
 - Høyere kapitalkrav i oppgangstider
- Likviditet
 - Kvantitative krav til likviditetsbuffer og stabil finansiering

Fase 2 av finanskrisen

Rentedifferanse mot Tyskland

10-års statsobligasjoner. Prosentenheter.

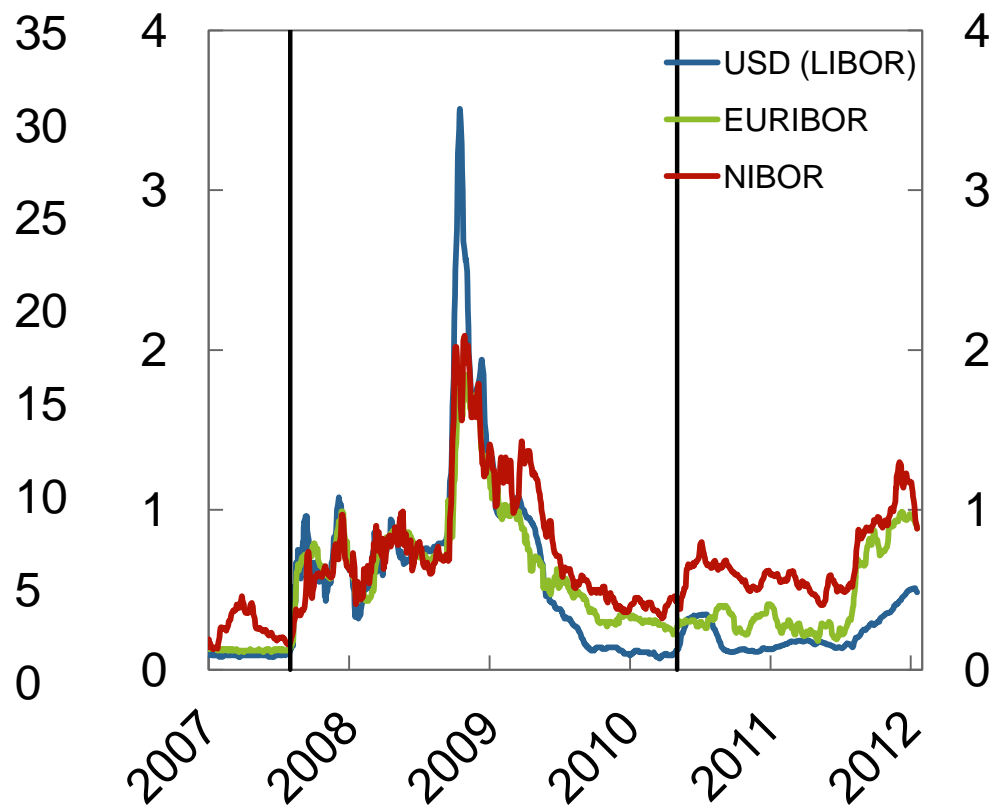
1. jan. 2007 – 17. jan. 2012

Påslag i pengemarkedet

3-måneders løpetid. 5-dagers glidende gjennomsnitt. Prosentenheter.

1. jan. 2007 – 17. jan. 2012

Kilder: Bloomberg, Thomson Reuters og Norges Bank

Hva nå Europa?

Fortsatt stor usikkerhet i markedene

- Flere land gjennomfører betydelige innstramminger
- Bankene bygger ned sine balanser og tilgangen på kreditt blir vanskeligere og dyrere

Tiltak i ESB

- 3 års lån til banksektoren
- Styringsrenten redusert til 1,0 prosent.
- Annet

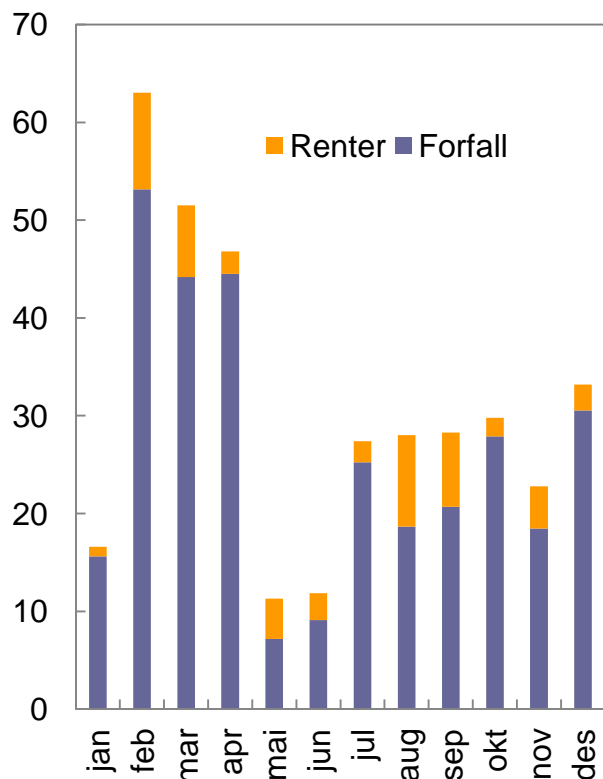
Tiltak i EU

- Ny avtale: krav om strengere budsjettkontroll, stabiliseringsfondet og lån til IMF

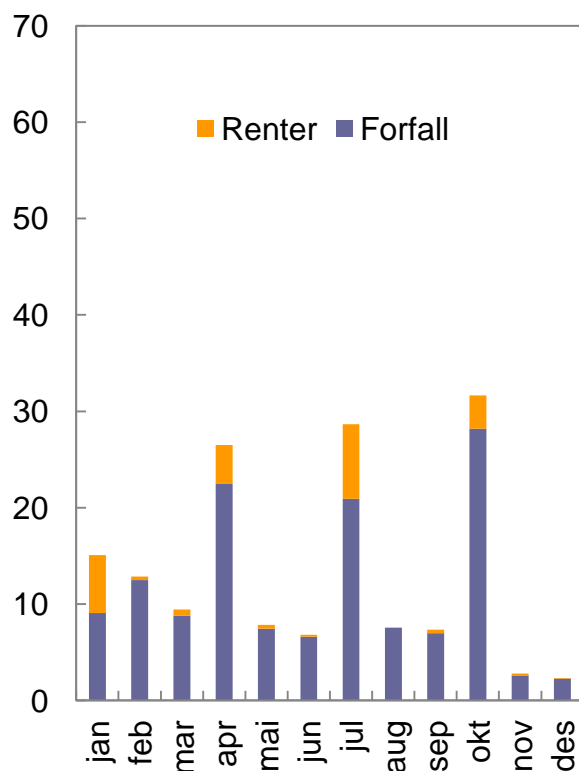
Store refinansieringsbehov i 2012

Forfall av statsgjeld. Milliarder euro

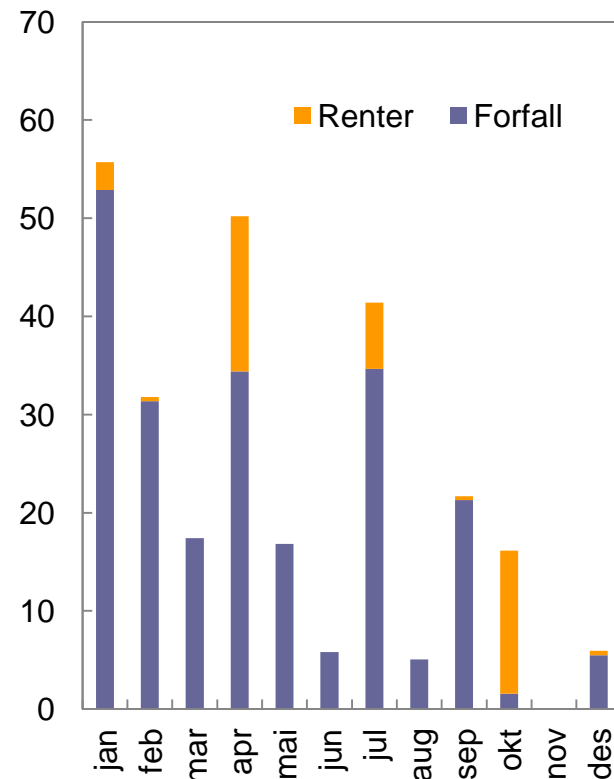
Italia

Spania

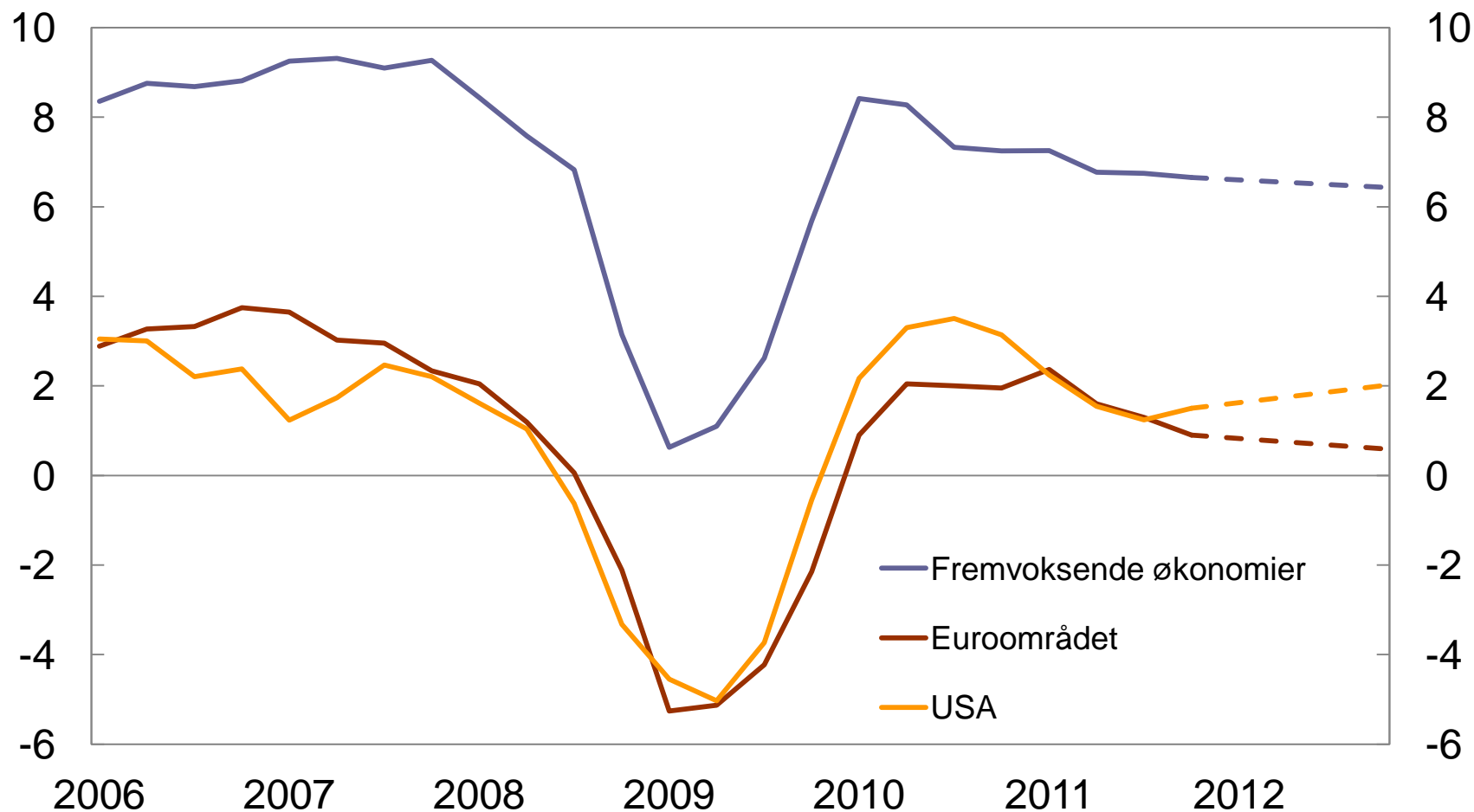
Frankrike

Kilde: Bloomberg

Store kostnader ved finansielle kriser

BNP. Prosentvis vekst fra samme kvartal året før. Anslag for 2012 fra IMF for fremvoksende økonomier og fra OECD for USA og euroområdet

Kilder: IMF og OECD

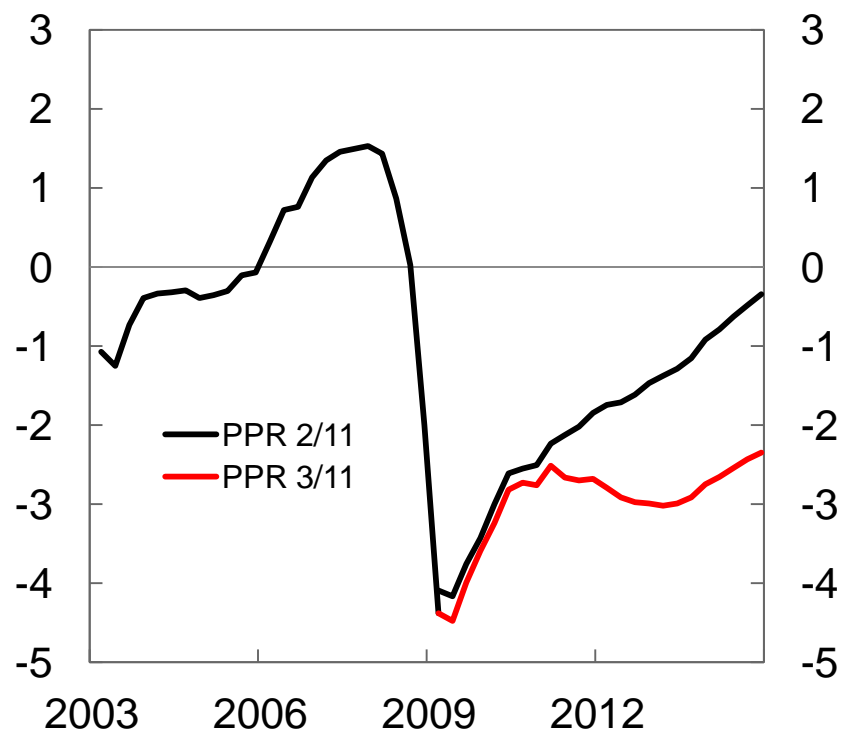
Norge blir påvirket gjennom flere kanaler

- Eksportmarkeder

Svakere vekstutsikter ute

Produksjonsgap¹⁾ handelspartnere

Anslag. Prosent. 1. kv. 2003 – 4. kv. 2014

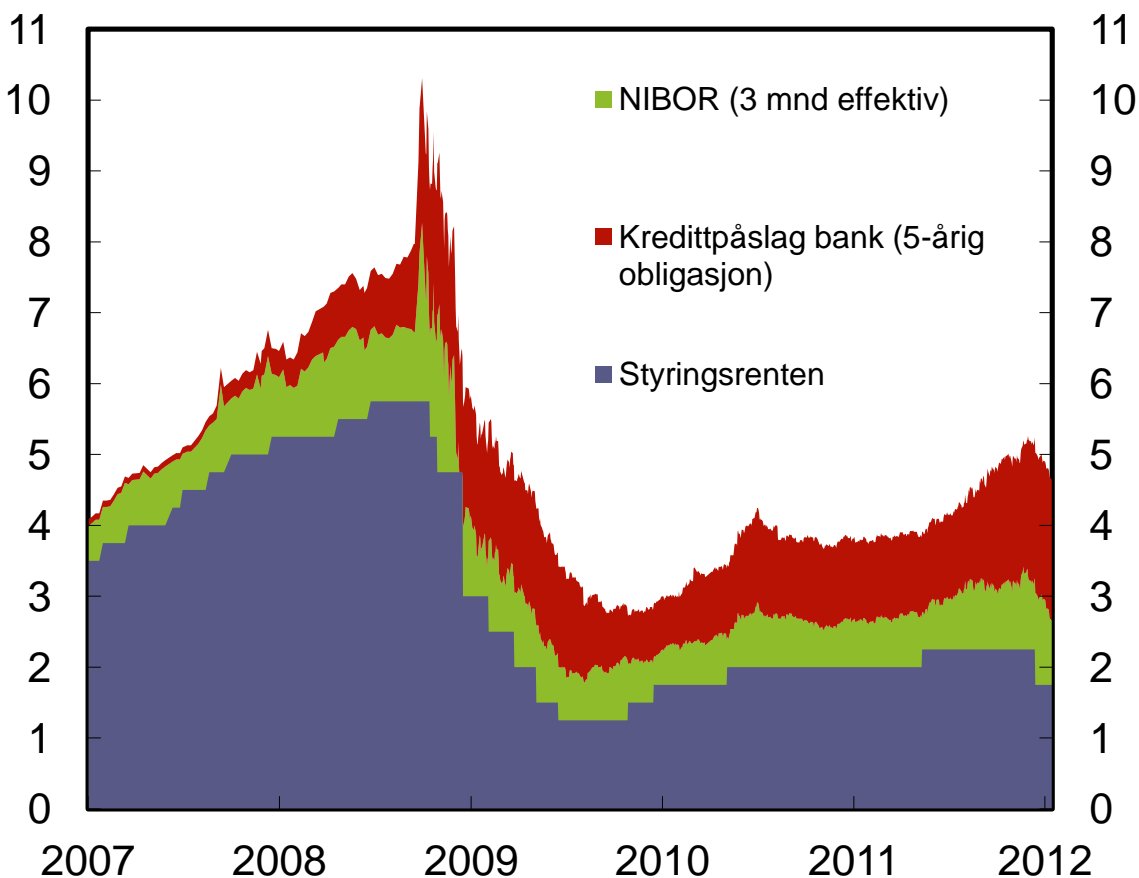

- 1) Produksjonsgapet måler den prosentvise forskjellen mellom BNP og anslått potensielt BNP hos Norges handelspartnere
Kilder: IMF, Thomson Reuters og Norges Bank

Norge blir påvirket gjennom flere kanaler

Bankenes finansieringskostnader øker
Prosent. 3. jan. 2007 – 16. jan. 2012

- Eksportmarkeder
- Finansiering

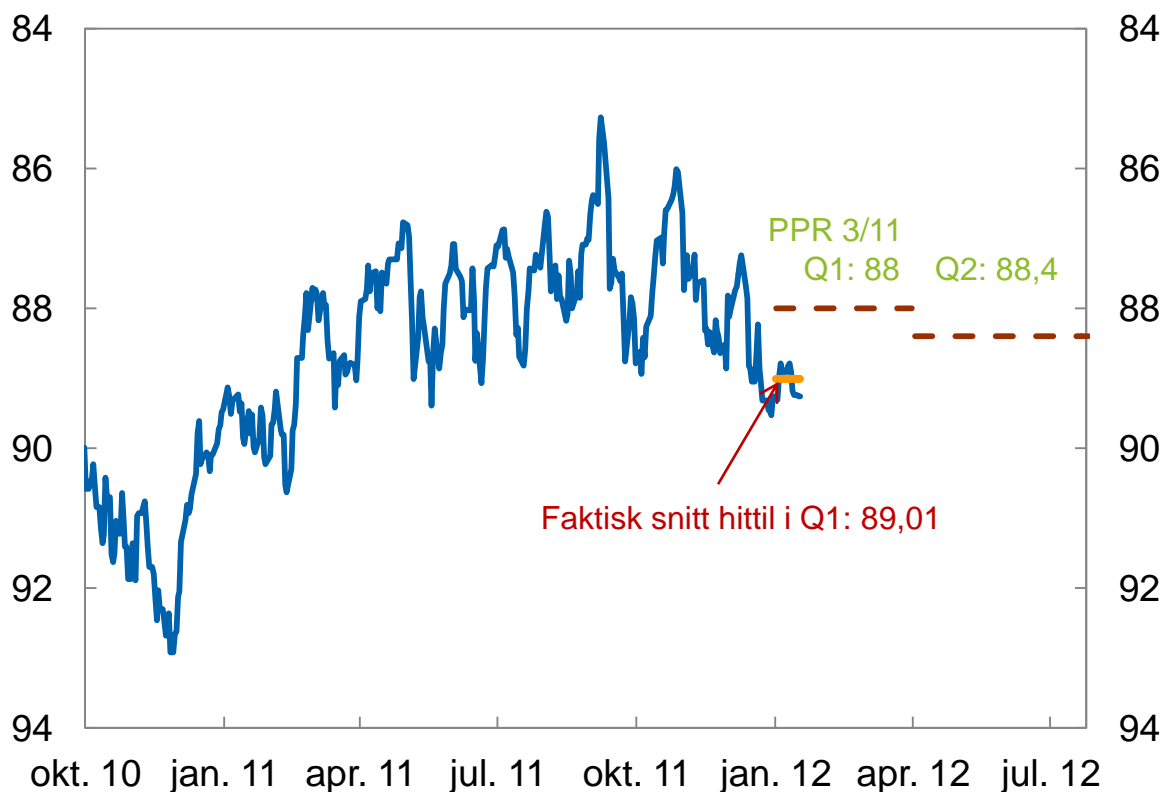
Kilder: DNB Markets og Norges Bank

Norge blir påvirket gjennom flere kanaler

- Eksportmarkeder
- Finansiering
- Valutakursen

Kronen - nokså stabil til tross for tiltakende uro

Importveid valutakurs (I-44)¹⁾. Okt. 2010 – jul. 2012

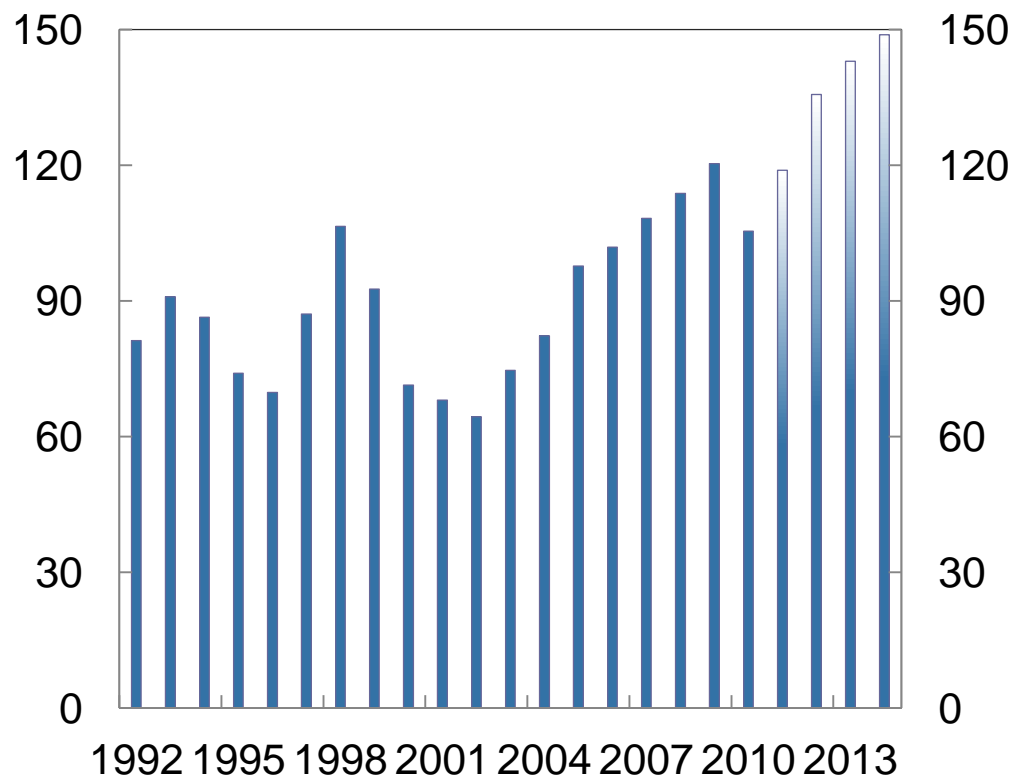
1) Stigende kurve betyr sterkere kronkurs. Dagstall (historisk) og kvartalstall (anslag for 4. kv. 2011 – 2. kv. 2012 fra PPR 3/11)

Norge blir påvirket gjennom flere kanaler

- Eksportmarkeder
- Finansiering
- Valutakursen
- Oljepris
→ Oljeinvesteringene

Petroleumsinvesteringene er høye

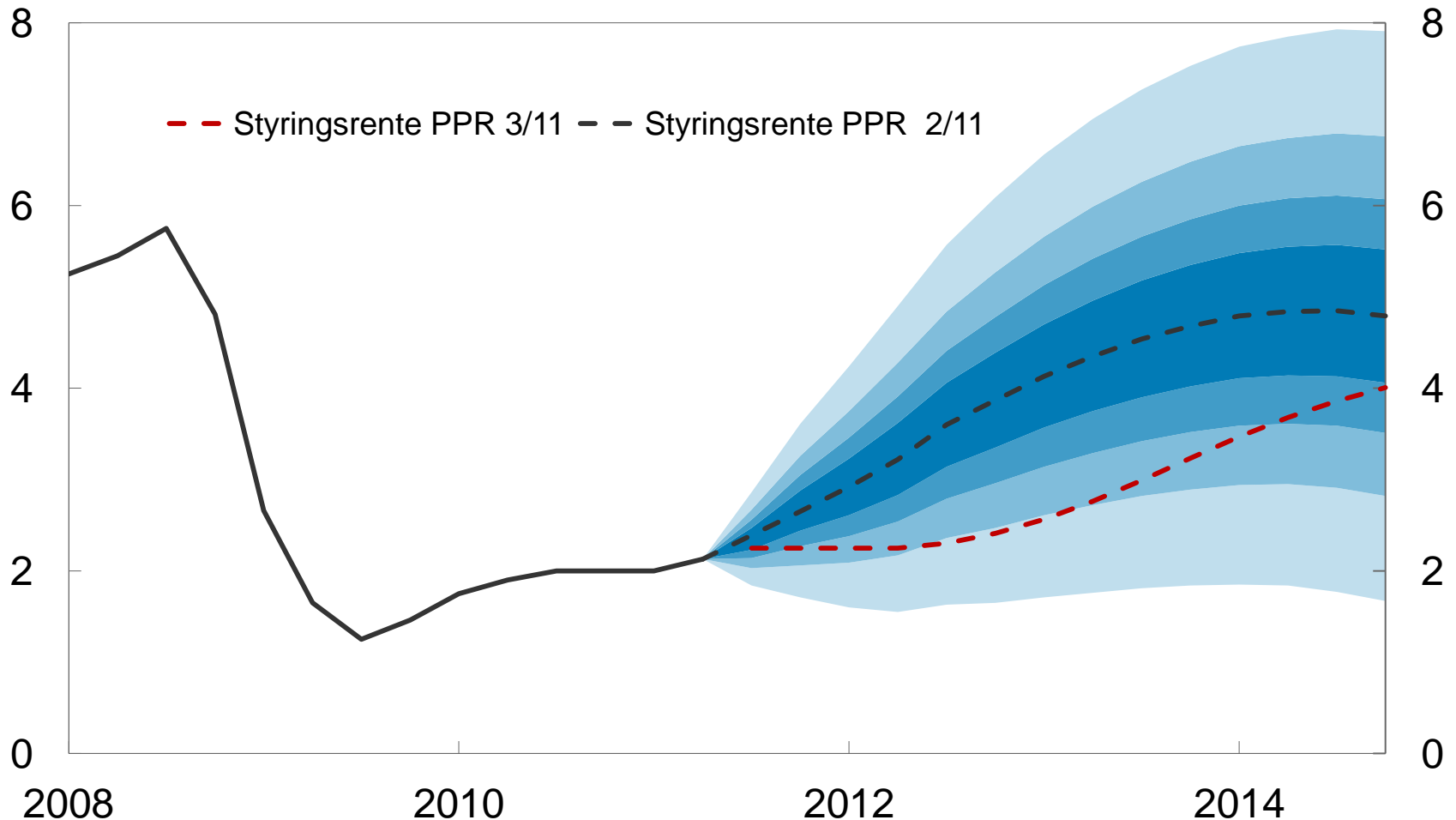
Faste 2007-priser. Milliarder kroner.
1992 – 2014. Anslag for 2011-2014

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Referansebanen i PPR 3/11 og PPR 2/11

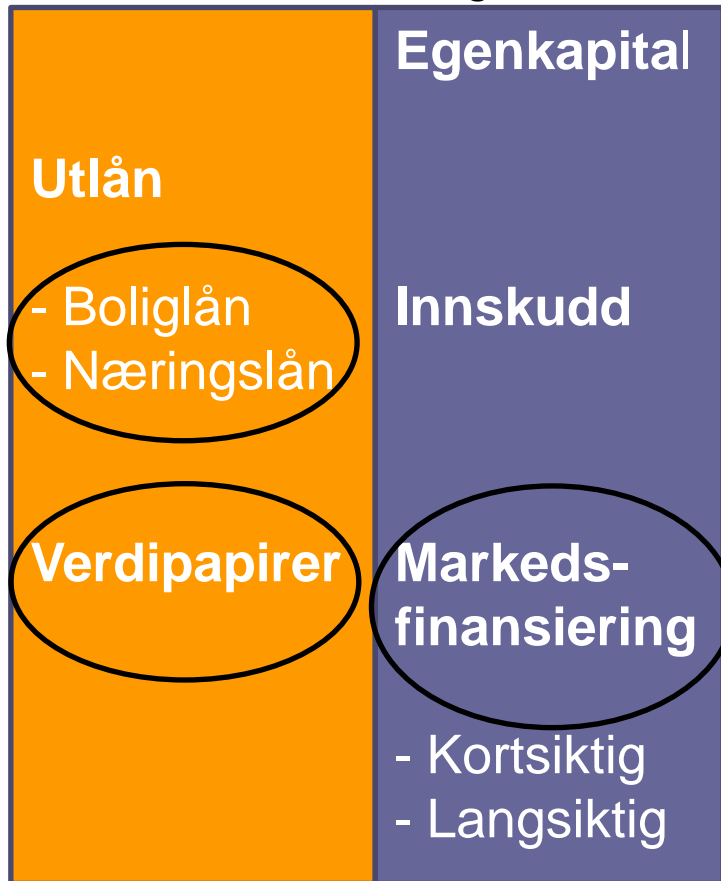
Prosent. Vifte fra PPR 2/11. 1. kv. 2008 – 4. kv. 2014

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Smitte fra uroen i euroområdet til norske banker

Bankenes eiendeler og finansiering

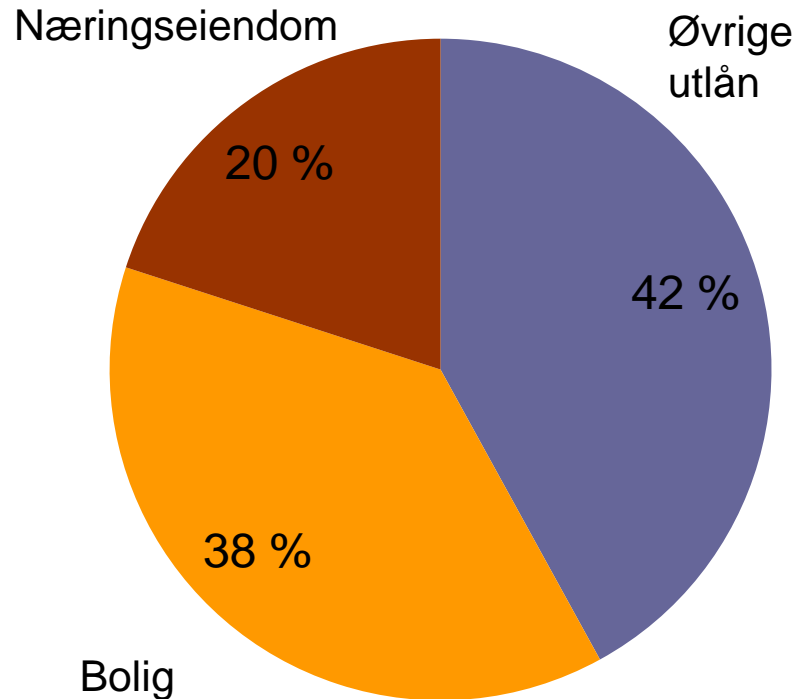

Smittekanaler:

- Markedsrisiko
 - Norske banker eier lite av de mest utsatte papirene
- Likviditetsrisiko
 - Finansiering dyrere og vanskeligere tilgjengelig
- Kredittrisiko
 - Langvarig nedgang ute vil påvirke utlånstapene for norske banker

Eiendomsmarkedet er viktig for finansiell stabilitet

Fordeling¹⁾ av bankenes utlån
Prosent. Per 31. des. 2010

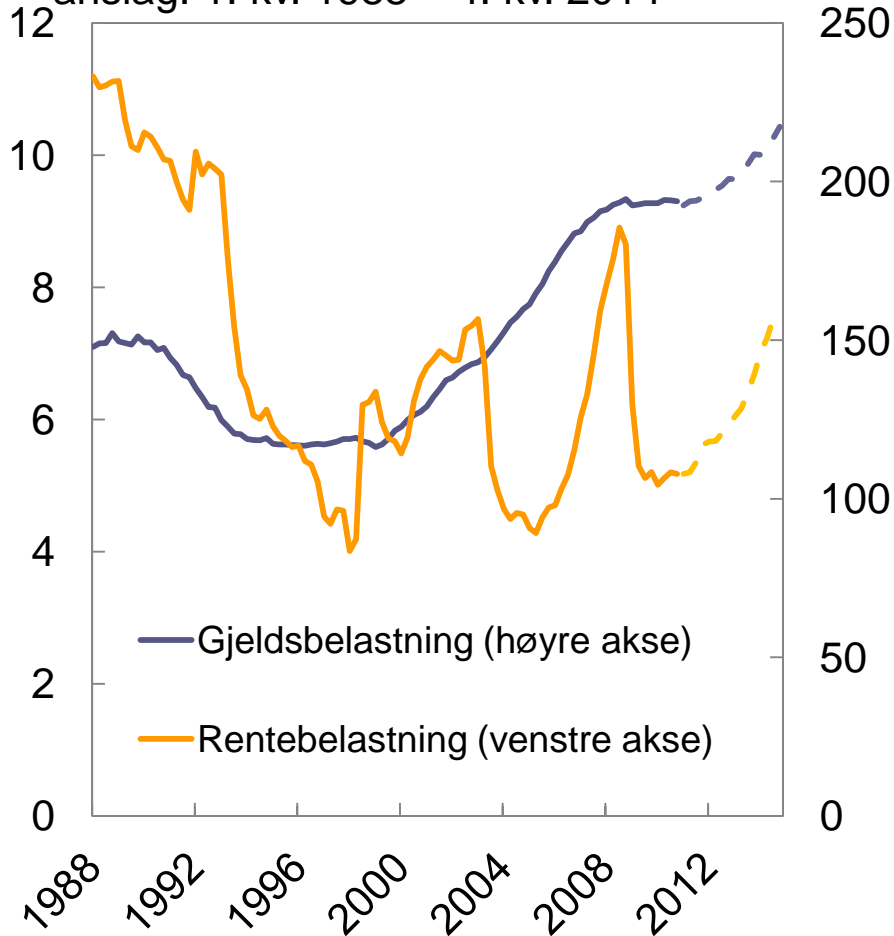
- Godt over halvparten av bankenes utlån er til eiendom
- Store tap på næringseiendom under bankkrisen, små tap siden
- Historisk sett små tap på boliglån, men stor betydning gjennom andrerundeeffekter

1) Fordeling av bankenes utlån til person- og næringsmarkedet og til utenlandske kunder

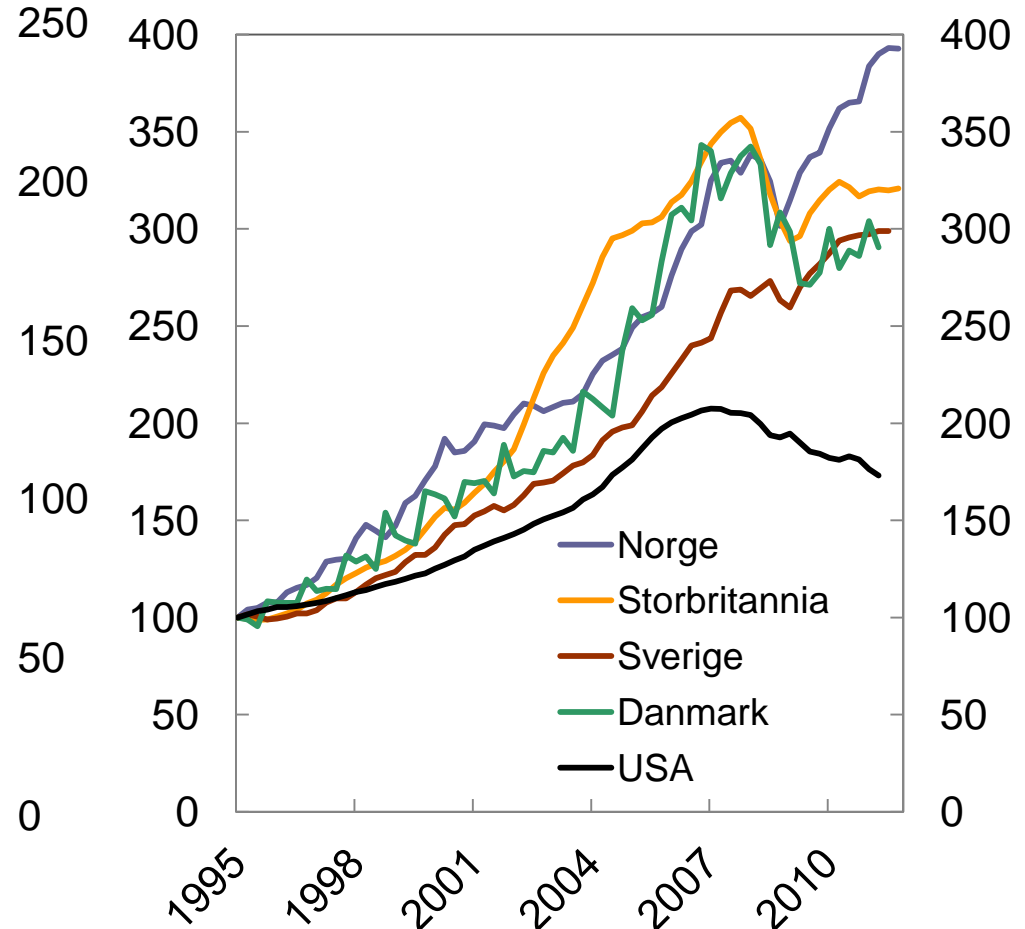
Kilde: Norges Bank

Utfordring lengre sikt - Høy gjeldsbelastning og rask vekst i boligpriser

Gjelds- og rentebelastning
Prosent av disponibel inntekt. Faktisk og
anslag. 1. kv. 1988 – 4. kv. 2014

Boligpriser i utvalgte land. Indeksert.
1.kv.1995 = 100. 1. kv. 1995 - 4. kv. 2011

Kilder: Thomson Reuters, Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Tiltak for å fremme finansiell stabilitet

- Bankene må bli mer robuste
 - Bankene må ha en mer robust finansieringsstruktur
 - De store bankene må styrke kapitaldekningen
- Arbeidet med nytt regelverk:
 - Innføre nye kapitalkrav
 - Sikre nasjonalt handlingsrom i reguleringen av finansiell sektor
 - Forbedre systemet for kriseløsning
 - Åpenhet om bankenes finansieringsstruktur

Finansuroen og Norge – hva kan vi lære?

Sentralbanksjef Øystein Olsen

Eiendomsdagene

Norefjell 19. januar 2012